

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar

Year: 7 - Number: 26 p. 61-72, Winter 2023

Eğitim Vizyonu Belirlemede Sosyal İnovasyon* Social Innovation in Determining Educational Vision

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1333289>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
01.08.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
29.12.2023

Makale Yayım Tarihi /
Article Publication Date
30.12.2023

Asya Studies

Muhammet Bahadır şahin
Şehit Binbaşı Mahmut şahin
İlkokulu / MEB
mbahadirsahin@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-1817-1986

Hüseyin Akpınar
Kayseri İl Millî Eğitim Müdürü
Yardımcısı / MEB
akpinar.huseyin@gmail.com
ORCID: 0009-0003-5207-1521

Öz

Eğitim ve sosyal inovasyon kavramlarının birlikte değerlendirildiği çalışmalara her geçen gün daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimde vizyon belirlemek hükümetlerin ulusal programları haline gelen, uzun süreli çalışmaları gerektiren bir yaklaşımdır. Bu araştırma eğitimin vizyon belirlemede sosyal inovasyon önermelerini değerli gören içeriklere dikkat çekmektedir. Araştırmada sosyal inovasyon ile eğitim vizyonu geliştirecek, uygulanabilir birçok yaklaşıma ve somut önerilere yer verilmiştir. Kavramsal bilgi ve farkındalıkların ötesinde bu iki önemli yaklaşım her alanda birçok yenilik ve gelişime imkân tanyacak zenginlikler barındırmaktadır. Bu araştırmanın amacı eğitim yöneticilerinin sosyal inovasyon önermeleri ile eğitim vizyonu belirlemelerini sağlayacak somut içeriklere dikkat çekmek ve eğitim paydaşlarına açılım kazandırmaktır. Bu kapsamda araştırmada sosyal inovasyon ile eğitimde vizyon belirleme ve geliştirmeye yönelik uygulanabilir somut önerilere yer verilmiştir. Eğitimde sayısız olasılığa, her türlü senaryoya karşı eylem planları belirlemek, yol haritası çizmek, öngörülerde bulunmak vizyon algısını özetlerken sosyal inovasyonun kazanımları ile doğru ve tutarlı sonuçlar elde etmeye dikkat çekilmektedir. Literatür taranarak nitel bir yaklaşım sergilenen araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış, betimleme ve yorumlamalarla analiz yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre eğitim vizyonu belirlemede sosyal inovasyon kavramının eğitime uyurlanabilir özellikleri daha iyi değerlendirilmeli, eğitim yöneticilerinin ve ilgili tüm paydaşların kavramsal farkındalıkları arttırılmalıdır. Literatürde eğitimde vizyon ve sosyal inovasyon için kavramsal düzeyde çalışmalar yer almaktadır. Toplumsal sorunların belirlenmesi ve çözümlenmesine ilişkin eğitimin görevi hayatiyet ilkesi çerçevesinde sosyal dokuyu iyi okumak, toplum tabanlı çözüm arayışında olmak ve her alanda gelişime odaklanmaktır. Araştırma eğitimin tüm paydaşlarına toplum için, toplumsal temelli çözümler aramada evrensel yeni söylemlerle perspektif geliştirmeyi önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Eğitim Vizyonu, Sosyal İnovasyon

Abstract

There is an increasing need for studies in which the concepts of education and social innovation are evaluated together. Visioning in education is an approach that has become a national program of governments and requires long-term studies. This research draws attention to the content that considers social innovation propositions valuable in educational visioning. In the research, many feasible approaches and concrete suggestions for developing an educational vision through social innovation are included. Beyond conceptual knowledge and awareness, these two important approaches contain richness that will enable many innovations and developments in every field. The aim of this study is to draw attention to the concrete contents that will enable educational administrators to determine educational vision with social innovation propositions and to provide an opening to educational stakeholders. In this context, the research includes concrete suggestions that can be applied for determining and developing a vision in education with social innovation. While determining action plans, drawing a road map, and making predictions against numerous possibilities, all kinds of scenarios in education summarizes the perception of vision, attention is drawn to obtaining accurate and consistent results with the achievements of social innovation. In the research, which has a qualitative approach by reviewing the literature, document review method was used and analyzed with descriptions and interpretations. According to the results of the research, the adaptive features of the concept of social innovation to education should be better evaluated in determining the educational vision, and the conceptual awareness of educational administrators and all relevant stakeholders should be increased. In the literature, there are conceptual studies on vision and social innovation in education. The task of education in identifying and solving social problems is to read the social fabric well within the framework of the principle of vitality, to seek community-based solutions and to focus on development in every field. The research suggests that all stakeholders of education should develop a perspective with universal new discourses in the search for social-based solutions for society.

Keywords: Education, Education Vision, Social Innovation

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

şahin, M. B. & Akpınar, A. (2023). Eğitim Vizyonu Belirlemede Sosyal İnovasyon. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(26), 61-72.

*“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar atışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

GİRİŞ

Toplumların varlığını sürdürmesinde, bulunduğu coğrafyalarda iz bırakmasında kültürel aktarım öğelerinin katkısı mutlak. Tarih birçok toplumun yer aramasına, yer değiştirip yerleşim göstereceği en ideal yaşam alanları bulması mücadelesine sahne olmuştur. Ancak sağlam temellenmiş kültürler güçlü medeniyetler ortaya koyabilmişlerdir. Kendi kültür öğeleri ile beslenen toplumların uzun soluklu varlık sürdürmelerinde kendi değerlerine bağlılıkları önemli destek kaynaklarıdır. Sosyal etkileşim, kültürel iz bırakma, varlık mücadelesi gösterme iradeleri, toplumların öz dokularını koruma gibi reflekslerle mümkün olmuş ve gelişimlerine katkı sunmuştur. Bununla birlikte farklı kültür ve medeniyetlerle etkileşim kurmak kaçınılmaz bir gereklilik haline almıştır. Birçok kültür ve medeniyet diğerlerinden etkilenerek ve beslenerek gelişir. Toplumların çatışma halleri medeniyetler arası farklardan değil menfaat çatışmalarından kaynaklanır (Acar, 2003: 33). Çatışan, uzlaşan ya da etkileşime kapalı kültür formları tarih boyunca varlık göstermiştir. Özakpınar (2014: 63) ahlak, inanç ve kültürü bir toplumun sermayesi olarak betimler. Bununla birlikte kültürü medeniyetin derinliklerinde arar. Kültür kavramının eğitimin karşılığı olarak farklı şekillerde kullanıldığı bilinmektedir. Çelikkaya (1993: 24) kültürün birçok formda kullanım zenginliğine sahip olduğuna dikkat çeker ve eğitim için kullanıldığı alanlara; kültür-fizik yapıyor olmak, beden eğitimi ile meşgul olmak kavramlarını karşıladığını vurgular. Bununla birlikte kültürün eğitim anlamına kullanıldığı, Kültür İşleri Müsteşarlığı'nın esasta Eğitim İşleri'ni karşıladığı örneklerine yer de verir. Akyüz (2016) eğitimin kültür aktarma aracı olarak önemine dikkat çeker ve medeniyet oluşturma, sürdürme ve geliştirmedeki rolünü aile ile başlayan aktarım süreçlerini, sahip olduğu sınırlılıklarıyla ifade eder. Örgün eğitim kurumlarının kültür aktarımında yüklediği rol bilinçli, planlı, sistemli ve geleceğe dönüktür. Kuşaklararası ortak kabullerin, kültür, bilgi ve inanç diriliğinin korunması ve sürdürülmesinde aile ile başlayan, toplumsal dokuda işlenen bu süreç eğitim sayesinde mümkün olmuş ve devamlılığını korumuştur. Bu, eğitimin oldukça derin bir misyona sahip oluşunun önemli bir başka örneğidir. Eğitim sistemleri toplumun değer yargılarından, yaşam biçimi, inanç ve yeniliğe olan açıklık ya da direncinden etkilenmektedir. Zira eğitimin bireyi toplumsallaştırma, birlikte yaşama kültürü kazandırma, kuşaklararası bağ kurma, bilgi, kültür, gelenek ve deneyimleri sistemli olarak kazandırması, toplumun varlığını sürdürmesi ve koruması gibi görevleri, çağın bütün yeniliklerine açık olmasını gerekli kılar. Gelişen teknik ve küresel senaryolar karşısında eğitim, yöntem ve teknikler geliştirip yeniliğe açık olduğu sürece etki kabiliyetini bilim, sanat, edebiyat, spor, mimari gibi birçok toplumsal formda uzun soluklu olarak sürdürebilir. Bu gelişim süreçlerinde teknolojik unsurlar yaşamlarımızı da etkilemektedir. Terzioğlu vd. (2018: 71), teknoloji alanındaki gelişmelerle eğitim düzeyi ve girişimcilik faaliyetlerinin kalkınma ile doğru orantılı olarak ilerleyeceğini belirtir. Teknolojik gelişmişlik ekonomik gelişmişlikle paralellik arz edebilir. Toplumsal düzlemde eğitim düzeyi yükseldikçe, yapılan işin niteliği artmakta ve üretim kapasitesi de yükselmektedir. Eğitimin üretim ekonomisi ile yakın ilgisi olduğu açıktır. Eğitim yoluyla üretime katkı sunan insan gücü nitelikli hale getirilir. Eğitim insan niteliğini geliştirecek en önemli unsurdur. Dolayısıyla eğitim, beşeri sermayeyi-insan sermayesini geliştirir (Altay ve Pazarlıoğlu, 2007: 99). Eğitim faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmesi için yeni olanın yaşamlarımıza dahil olma hızına aynı hızla uyum göstermek bir zorunluluktur. Bu misyonu yerine getirmede Gültekin'e göre (1990: 779) okullar; öğrenme, ilişki kurma ve seçme becerilerini kazandırmayı hedefler. Karakaya (2006: 392) okullardaki eğitim içeriklerinin belirli, olumluya yönelik insan nitelikleri kazandırmayı amaçladığına, en asgari oranda yaşama uyum formatı için bilgi, beceri ve tutumları seçmek, organize etmek ve öğrenme yaşantısı haline getirmek olduğuna vurgu yapar. Ancak hızla gelişen teknik, eğitim yaklaşımlarında da takip edilmesi güç çeşitliliğin oluşmasına neden olmaktadır. Günümüz eğitim anlayışı geleneksel eğitim formlarından farklı olarak artık dijital kaynakları tercih eden, yazıdan çok görsele, hareketlere, müziğe önem veren dolaylı verilerden bilgi edinen bir kuşağa hitap etmelidir (Small ve Vorgan, 2008). Her şeyin giderek dijitalleştiği çağımızda öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin araç gereçler de hızla dijital nitelik kazanmaktadır. Dijital bir kültür anlayışı da literatürel değer kazanarak kavramlaşmıştır. Bilgisayar, internet ve akıllı telefonlarla bilginin iletişim ve etkileşimin hızla yayıldığı dijital bir kültür yeni bir yaşam anlayışını ve yaklaşım biçimini ortaya çıkarmıştır (Karagözoğlu, 2015: 191).

Eğitim, insan odaklı tüm sosyal bileşenlerin iyi yönetildiği düzlemlerde sosyal refah, sosyal barış ve kalkınmışlık karşılığı ile sosyal hedefleri yerine getiren son derece etkili ve benzersiz bir güçtür. Bu özelliği korumada çağın gereklerini yerine getirmek, geleceğe ilişkin olasılıkları iyi analiz etmek gerekmektedir. Bu gücün hedeflerini gerçekleştirmede belirlediği vizyon, toplumların, insanlığın kazancı olarak değer görmektedir. Sabuncuoğlu ve Gök (2008: 126) vizyonu, örgütün gelecekte ne olacağı, nelere ulaşip neleri başaracağını konu edinen amaçlar olarak ifade eder. Örgütsel yaşamın sürekliliğini sağlayan

vizyon belirleme bireyi öne alan, güven veren birlik şuru kazandırıp yaygınlaştıran toplumun yaşam kalitesini arttıran bir süreçtir (Çetin, 2009: 96). Bütün örgütlerde olabileceği gibi eğitim kurumlarının da belirledikleri vizyonları vardır. Eğitimde vizyon belirleme sorumluluğu insanlığın ortak geleceği ve değerleri için toplumsal ve küresel bir gerekliliktir. Eğitimde, sağlıkta, tarımda, ekonomide insana dokunan yaşamın her alanında vizyoner yaklaşımlar topluma hizmet etmekte ve yerine göre küresel bir değer özelliği göstermektedir. Kurumların başarı göstermelerinde belirledikleri misyonları ve vizyon anlayışları etkili olmuştur (Aktan, 1999: 61). Eğitim, kültürün etkili bir aktarım aracı olma sorumluluğunu, gelişen tekniğe ayak uydurarak sürdürebilir. Bu bakımdan eğitimde vizyon sahibi bakış açısına sahip stratejiler, teknik gelişmişlikle paralel iş tutma becerisi ortaya koymalıdır. Kültürel bütünlüğün korunup devamının sağlanmasında eğitim, teknik gelişmişliğe paralel bir vizyona sahip olmalıdır. Eğitimde çağın gereklerine uygun davranım ortaya koyma, toplumsal düzlemde yeniliği, daha yerinde bir ifadeyle inovasyonu toplumun her kademesinde zorunlu kılmaktadır. Tekin (2023: 38) sosyal inovasyonu herhangi bir kâr amacı olmayan insanlığa değer katmak amacı olan bir yenilik olarak ifade eder. Bu yenilik neden gereklidir? Toplumun tüm tabakalarında hızlı gelişmişlikle beraber yaşanması beklenen dinamizm yenileşmeyi bir ihtiyaç hatta zorunluluk haline getirmiştir.

Bilinen ve sınırlı bir gelişim serüveni ile yenilenemeyen eğitim politika ve uygulamalarının, daha çok teknolojiye kendini gösteren inovasyon kavramı ile revize edeceği alanlar geliştirilmesi insanlığın özlediği daha barışçıl ve ortak değerlere saygılı toplumlar dizayn edilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda inovasyon; farklı, yeni fikirler geliştirmek, ulusal ve küresel ihtiyaçları karşılamada eğitimle daha bütünleşmiş süreçleri yönetmek görevleri ile bakış açısı ifade eden, farklı, sosyal bilimlere ilişkin bir olguyu idealize eder.

Sosyal inovasyon kavramının sosyolojik tabanından eğitimle ilişkili yaklaşımları birlikte değerlendirme gereği literatürde üzerinde çalışılmamış olgulardır. Yapılan literatür taramasında eğitim vizyonu belirlemede genel olarak hükümetlerin uzak hedefli politikaları esas olarak belirlenirken sosyal inovasyon çalışmaları kapsamında yeterli oranda çalışmaya olmadığı görülmüştür. Bu çalışma yaşamlarımıza aldığımız her yeni gelişme ile değişen önceliklerimiz arasında eğitimi ve değişime olan mesafesini, yeni vizyon belirleme ihtiyaçları çerçevesinde sosyal inovasyon kavramı ile değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin toplumsal gelişmelere karşı duyarlılık kazanmalarını sağlayacak, pratik ve her düzeyde uygulama kolaylığı olan sosyal inovasyon faaliyetlerinin organize edilmesine, yürütülmesine, hedef olarak belirlenmesine dikkat çekmek ve uygulama alanlarına eğitim vizyonerliği yönüyle açılım kazandırmak istenmiştir. Sosyal inovasyon kavramının, eğitim düzleminde somut çağrışımlarını insan ilişkileri bağlamında ortaya koymak ve kavramın eğitim vizyonu belirlemede etkilerine ilişkin farkındalık oluşturmak, eğitim ilgililerinin sosyal inovasyon yaklaşımları ile daha organize, yapıcı, yenilikçi, uygulanabilir çalışmalar yürütme ve eğitim vizyonu oluşturma perspektifi kazanmalarına katkı sunmak hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada literatür taranmış nitel bir yaklaşım sergilenerek betimleme ve yorumlamalarla analiz yapılmıştır. Creswell (1998) nitel araştırmaları sosyal yaşamı ve insanla ilgili sorunları kendine özgü yöntemlerle sorgulayarak anlamlandırma süreci olarak ifade etmektedir. Nitel araştırmalar araştırmacının bütüncül bir araştırma tablosu ortaya koymasına imkân tanımaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplarken doküman incelemesi yöntemi uygulanmıştır. Araştırma konusuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analizi yoluyla verilere erişilmesi doküman incelemesinin kapsamını ifade eder. Bilimsel araştırmalarda hususan sosyal bilimlerde görüşme veya gözlem teknikleriyle bilgi toplamak mümkün olmadığı için yazılı belgeler veya dokümanlar incelenerek bilgi toplanabilir (İslamoğlu, Alnıaçık, 2016: 224). Araştırmalarda kullanılan dokümanların kitap, dergi, gazete, magazin, arşiv, mektup, günlük, resmi yayın ve istatistikler gibi yazılı materyaller olabileceği gibi konuyu betimleyen film, video, fotoğraf gibi görseller de olabilir (Özmen ve Karamustafaoğlu, 2019: 126). Bu perspektife göre eğitim vizyonu belirlemede sosyal inovasyon konulu araştırma için Türkiye’de tamamlanmış lisansüstü tezler ve makaleler doküman incelemesi yaklaşımı ile incelenmiştir.

LİTERATÜR TARAMASI

Araştırmada, “YÖK Ulusal Tez Merkezi”, “Dergi Park”, “ResearchGate” ve “Academia” veri tabanları; “eğitim vizyonu”, “sosyal inovasyon” anahtar kelimeleriyle literatür taranmıştır. Yapılan araştırma ile alan yazınında eğitim vizyonu belirlemeye yönelik ulusal düzlemde 2023 eğitim vizyonu ve sosyal inovasyon temalarına yönelik çok sayıda sonuç elde edilmiş ve araştırma çerçevesinde kullanılmıştır. Literatür betimsel analiz ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgulara ulaşmada ilgili çalışmalar kapsam, amaç, tür ve yöntem değişkenleri bakımından sınıflandırılmıştır. Bununla birlikte sosyal inovasyon kavramının eğitim vizyonu belirlemedeki önermeleri için literatürde doğrudan bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu kapsamda “Eğitim vizyonu belirlemede sosyal inovasyon” konulu araştırma özgün olması ile literatüre önemli katkıları olacağı öngörülmektedir.

Eğitimde Vizyon

Eğitim kavramsal olarak dilimizde 1940’larda kullanım sıklığı kazanmıştır. Bu tarihlere kadar Arapça “terbiye” sözcüğü “eğitim” kavramı yerine kullanılmaktaydı (Başaran, 1989: 14). Türk Dil Kurumu sözlüğünde eğitim kavramı, “Belli bir konuda, bir bilgi ve bilim dalında yetiştirme ve geliştirme işi”, “çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye” olarak yer almaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK] 2023). Bilimsel temelleri olan çok yönlü bir süreç olarak eğitim bilimleri bireylere davranış kazandırmak üzere felsefi, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamda düzenlenen faaliyetlerle gerçekleşir. Dolayısıyla eğitsel faaliyetlerin sosyal, politik ve ekonomik fonksiyonlara sahip olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte toplumsal bir kurum olan ortak amaçlar etrafında birleşen eğitimin formal yapıları kurumları olan okullar öğretmen, öğrenci, veli, ilişkilerini kapsayan örgütlerdir (Aydın, 2010: 187). Elbetteki eğitim tüm kurumları ile okullarda yürütülen etkinlikler bütünüdür. Ancak yalnız çatılı düzlemlerde yürütülen etkinlikler değildir. Toplumların ayakta durması teoride bu şartın nitelikli olarak devam etmesi ile mümkündür. Gürbüzürk’e (1990: 744) göre, eğitimin niteliği geniş kapsamda eğitim programları ve bu programlara ilişkin canlı cansız tüm değişkenlerin nitelikli olmasına, sürekli değişmesine bağlıdır. Bu niteliğin belirlenmesi, sürdürülebilirliği ve iyi yönetilmesi güçlü bir vizyonu gerekli kılmaktadır.

Eğitimde vizyon, geçmişi anlayan, şimdiyi bilen ve geleceğe daha emin politikalarla hazır olan bir anlayışı ifade eder. Vizyon, gelecekle ilgili muhtemel senaryolar geliştirmek ve bu senaryolara karşı gerçekmiş gibi tutum geliştirmeyi ifade eder. Vizyon kavramı; sezgi, düş görme, trans anlamlarını içermektedir (Kozlu,1996: 1). Tüm yönetsel etkinlikleri yönlendirerek gelecek için rehberlik görevinde bulunması kavramın anlamsal yükünü ifade eder. Yapılacak düzenlemeler, etkinlik ve çalışmalar gelecek perspektifine uygun olarak yürütülür. Örgütsel hedeflere ulaşmada ortaya konan ilkeler, belirlenmiş vizyonlar ile örgütün en üstünden en alt birimine iletişim sağlayarak hayata geçirilebilir (Quigley, 1998: 45). Eğitimde vizyon sahibi olmak geleceğe yönelik değişim ve gelişimi belirleyen tüm senaryolara hazırlıklı olmayı gerektirir. Eğitim yöneticilerinden beklenen strateji geliştirme potansiyeli eğitim faaliyetlerinin daha etkili ve olası kaos durumlarına karşı hazırlıklı olmasını sonuç verir. Vizyoner bir eğitim yöneticisi her türlü kriz durumuna karşı örgütü hazırlıklı ve amaçları için yeterli pozisyonda, dirik tutar. Toplumların daha nitelikli yaşam standartlarına kavuşması, standartlarının gelişmesi ve kültürel varlığın devamı, çok boyutlu bakış açısına sahip örgütlerle mümkün olabilir.

Ülkeler eğitimde nitelik arayışını birçok yeni politika, program ve uygulama ile sağlama çabasına gitmektedirler. Doğan (2019: 13-14)’a göre Polonya, Kenya, Hong Kong gibi ülkeler eğitimde niteliği artırmak amacıyla birçok köklü değişimler yapmış ve ülkelerinin eğitim politikaları için vizyon belgeleri hazırlamışlardır. Bu köklü değişimleri gerçekleştirmede eğitsel reformları destekleyen paydaşların yaklaşımları ve reformların kararlı bir şekilde uygulanması etkili olmuştur. Almanya gibi gelişmiş ülkelerde inovasyon politikaları bakanlıkça bütçelenen ve kamusal gelişmeleri bu perspektifte değerlendirilen politika örnekleri hızla yaygınlık kazanmaktadır. Zira çağın gerekleri sosyal politikalar belirleme ve geliştirmede, sosyal inovasyon ve eğitim kavramlarının eşgüdümlü çalışmasını devlet eliyle yürütülebilir ölçekte gerçekleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Ülkemizde de dünyada örneği çoğalan vizyon arayışlarına paralel farklı politika ve programlar yürütülmektedir. Eğitim sisteminin 4+4+4 olarak zorunlu hale getirilmesi, okula başlama yaşı 66 ay, okul öncesi eğitim zorunlu, okul sayılarının artırılması, dersliklerde öğrenci sayısının 32 mevcut ile sınırlı tutma, Fatih projesi ile dersliklere kazandırılan akıllı tahtalar, öğretimde dijitalleşme gereği tablet dağıtılması, 2023 Eğitim vizyonu için hedeflenen çalışmalar bulunmaktadır. Eğitimde niteliği arttırmaya yönelik MEB 2019-2023 Stratejik Planı da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Doğan (2019: 15) Türk Eğitim Sistemi’nin sorunlarını analiz etme kapasitesine sahip

2023 Eğitim Vizyonu belgesi ile sorun odaklı planlanmış içeriğin hazırlanmasını memnuniyet verici olarak karşılamıştır.

Eğitim sistemlerinin geleceğe ilişkin hedeflerinde vizyon oluşturma çabaları nitelik artırma odaklı, öğrenciyi merkeze alan, ilgi ve ihtiyaçlarını önemseyen içerikler geliştirme esaslı olmalıdır. Okul yöneticilerinin bu çabada çağın eğitim yaklaşımlarına paralel, modern ve öğrenci merkezli anlayışlar geliştirmeleri gerekmektedir. Yakın geçmişte Covid-19 pandemisi ile eğitim planlamacıları ve program geliştiricilerin bu öngörülmesi güç, ekstrem duruma karşı ivedilikle geliştirilen dijital çevrimiçi-çevrimdışı uzaktan eğitim seçenekleri vizyon anlayışı geliştirilmesini ve pekişmesini zorunlu kılmıştır. Pandemi özelinde dünyada görülen eğitim sistemlerinin yaşadığı kriz durumu aslında fırsata dönüştürülebilir özellikte olduğu düşünülmelidir (Akt; Mineo, 2020: 2). Bu açıdan değerlendirildiğinde de kriz durumlarının eğitimde vizyon belirleme şartlarına etki edebileceği ideal şartların oluşturulmasına katkı sunacağı düşünülebilir. Teknolojik alt yapı yeterliliğini belirlemeye yönelik kriz durumları alınacak önlemler için de fırsat niteliği taşır. Kriz durumlarının her yerde öğrenme, yaratıcı öğrenme ve karar verme becerilerini geliştirmeye önemli katkıları olduğu düşünüldüğünde program geliştiricilerin ve eğitim planlamacılarının vizyon belirleme perspektifine bakış açısı kazandırma seçenekleri çeşitlenmiştir. Eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğratılmadan yürütülmesi için tüm olası zorlayıcı ve risk içeren şartların iyi analiz edilmesi vizyon belirleme sürecinde önem arz etmektedir.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımına dayalı 2023 Eğitim vizyonu bireyi öne alan anlayışla insanı, aklı, kalbi, ruhu ve insani tüm özellikleri ile biriciklik esasına göre ele alır. Eğitimde maddi ve manevi referansların önemsendiği vizyon belgesinde birey merkezdedir. “21. yüzyıl Talim ve Terbiye modelimiz ile 2023 Eğitim Vizyonu’nun temel hedefi; ahlâk anlayışına dayalı, insanı merkeze konumlandıran bir varlık ve bilgi anlayışına hayat vermektir” (MEB, 2018). Bilginin bütüncül değerlendirildiği yaklaşımda pratik ve üretim boyutu ihmal edilmemektedir. Birçok ülkenin vizyon belgeleri ile hazırlandıkları gelecek eğitim tasavvuru, kuşkusuz nitelik odaklıdır. Hızla gelişen teknolojiyi iyi takip etmek ve bu gelişmişliğe bağlı olarak değişen sosyal ve kültürel öğeleri iyi aktarmak eğitimde de eğitimin vizyon şemasında da esastır. Bir aktarım aracı olarak eğitimin de daha etkili olma sorumluluğunu ancak vizyon sahibi eğitim yöneticileri ile karşılayabileceği gerçeğini ortaya çıkarıyor. Eğitimin sistem olarak belirleyeceği vizyon şeması toplumsal düzlemde kabul edilebilir, uygulanabilir karşılığa sahip olmalıdır. Eğitimcilerin vizyon belirlemede çağın gereklerine uygun yaklaşım geliştirmeleri sosyal inovasyon açısından bakış açısı ortaya koymaları önem arz etmektedir. Olası kriz durumları ve spontane gelişen sosyal olaylar pratik düşünen vizyoner eğitimcilerin varlığını zorunu kılmaktadır. Yöneticilerin gelişen teknolojiye ayak uydurmaları, belirledikleri hedefleri gerçekleştirme potansiyelleri, adanmışlık, inanç ve gayretleri ile ilgilidir. Saha ile bütünleşmiş eğitim yöneticisi ve öğretmenlerine olan ihtiyaç da giderek artmaktadır. Bu durum inovasyon kavramını ve eğitime uyarlama kapasitelerini kapsamlı şekilde çalışmayı gerektirmektedir.

Eğitim ve Sosyal İnovasyon

İnovasyon kavramı Türk Dil Kurumu (2023) sözlüğünde yenilik anlamında “yenileşim” olarak karşılık görmektedir. Latince “novare (değişim)” kökünden türeyen sözcük -in eki alarak “innovare (yenilik yapmak)” anlamını kazanmıştır. Son ek olarak aldığı -tion eki ile “innovation (inovasyon)” olarak literatüre girmiştir. Schmoockler (1966) inovasyonu, örgütlerin geliştirdiği yeni bir yöntem veya alanında ilk defa kullanılan yenilikçilik kavramı ile ifade eder. Bununla birlikte inovasyon yenilik kavramı ile benzerlik gösterse ve birbirinin yerine kullanılsa da bütünü yenilik kavramının yerini tutmamaktadır. Kırım (2006: 6) yenilik kavramı ile inovasyon arasındaki anlam farkını, her yeniliği inovasyon olarak değerlendirmemeyi, ‘yeni’nin inovasyon olarak kabul edilmesi için farklı bir değer ifade etmesi gerektiğini belirtir. Dolayısıyla olanın yeniden tasarlanması ve yeni bir ürün olarak ortaya konması anlamına gelmektedir. Elçi’ye göre (2007: 9) ekonomik ve toplumsal değer oluşturmak üzere ürünlerde, hizmetlerde, iş ve uygulama yöntemlerinde gerçekleştirilen değişiklikler ve mevcut yöntemlerin geliştirilmesi, daha iyi hale geliştirilmesi inovasyon olarak tanımlanır. Becker ve Whisler (1967: s.463) inovasyonu herhangi bir fikir, benzer hedeflere sahip örgütlerden biri tarafından ilk defa uygulanması olarak tanımlar. Ateş (2020: 444)’e göre sosyal inovasyon alanında ülkemizde yapılan çalışmalar yeterince bilinmemektedir. Alan yazınında kavrama ilişkin keskin bir tanımlama olmamakla birlikte Üzerinde yeterince çalışma olmayan kavram, bireysel ve toplumsal kalkınmışlık, sosyal refah, sosyal barış, sosyal adaletin sağlanması, iyileştirilmesi, geliştirilmesini amaçlayan kavramsal süreç, ürün veya organizasyonel değişimleri kapsayan, yeni çözümlerin tasarımı ve uygulanmasını ifade eder. Toplumların varlığını koruması ve sürdürmesi, hızlı yenileşme ve inovasyon sürecine adapte olmakla sağlanabilir. Zira küresel rekabet düzleminde bilime

destek sağlamak, bir teknoloji alt yapısı oluşturmak ve stratejik teknolojiler belirlemek ve bunları uygun rekabet düzlemlerine aktarmak son derece gereklidir (Ahmed ve Shepherd, 2010). Sosyal inovasyonlar, teknik kapasiteleri bağlamında farklı ölçülerde yenilikçi açılımlar ortaya koyabilmektedirler. Kimi sosyal inovasyonlar bizzat kendisi teknolojik yeniliklerin oluşumuna zemin hazırlayabilmektedir. Bununla birlikte hali hazırda teknolojik unsurlar da sosyal inovasyonların oluşumunda destekleyici role sahip olabiliyorlar (Seyyar vd., 2022: 299). Dolayısıyla temel önermeleri ile etkileşim, iletişim ve teknik imkanlar, örgütlerin vizyon kazanmasına katkı sunabilmektedir. Kavramın birçok alanda karşılık bulduğu somut örnekler yer verilebilir. Ateş (2019: 6) yazının icadı ve yaygınlaşması, ilk üniversitenin kurulması gibi örnekler mimariden, tarihsel derinliklerini cami, medrese, aş evi, ticarethane, kütüphane gibi birçok yapıyı bir araya getiren külliyyelerde ve ahilik teşkilatı gibi örgütler özelinde örnekler. Sosyal sorunların belirlenmesi ve çözümüne ilişkin önermelerin geliştirilmesi kavramsal farkındalığı gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte günlük yaşamın soyut öğeleri kavramın besleyip olgunlaştıracağı içeriklerle zenginleştirilebilir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası birçok devlet refah alanlarını geliştirme ve kalkınma amacıyla eğitim ve sağlık alanlarında inovatif modeller geliştirmişlerdir (Mulgan, 2006). Çözüm ve iyileşme belirli, arzu edilmeyen olumsuz bir durum karşısında alınacak önlemleri ifade eder. Sorun olmadan çözümden ya da iyileşmeden bahsedilmez. Günümüzde gerçekleşen küresel ölçekli gelişmeler nihayetinde göç, eğitim, sağlık, kentleşme, hukuk düzenindeki sorunlar ile istihdam, barınma, çevre sorunları, bireyleri, toplumları fiziksel ve psikolojik olarak etkilemektedir. Bu sorunlara inovatif/yenilikçi yöntemler doğrultusunda çözüm yaklaşımları geliştirilmesi gerekmektedir (Özmete ve Gök, 2015:127).

Sosyal inovasyon, yoksulluk, fırsat eşitliği, sosyal ve ekolojik sorunlar, vatandaş katılımı, eğitim, sağlık gibi sosyal etki gücüne sahip birçok alanda yenilikçi faaliyetleri kapsayan bir anlayışı ifade eder. Sosyal değerlerin kazanılması, uygulamada farklılıkların anlaşılıp karşılık bulması açısından önemlidir. Bu açıdan sosyal sorunların belirlenmesi ve çözümüne ilişkin önermelerin geliştirilmesi kavramsal farkındalığı gerekli kılmaktadır. Topsakal ve Yüzbaşıoğlu (2017) bir sosyal soruna yönelik çözüm üretme ve bir değer oluşturarak topluma genelleme sosyal inovasyonun başlıca amacı ve önemli bir özelliği olduğunu ifade eder. Bu sosyal sorunlar ve/veya ihtiyaçlar; çalışma şartlarını, eğitim veya sağlık alanlarını içerisine almaktadır. Bir sosyal soruna yönelik çözüm üretme ve bir değer oluşturarak topluma genelleme sosyal inovasyonun bir başka özelliğidir. Toplumsal çıkarları referans alan gerçekleştirme süreci uzun vadeli yaklaşımlar için toplumun her tabakasını kapsayan ortak bir yararlılık temel alınır. Zira inovasyon yalnızca topluma yararlı olmakla kalmaz toplumun harekete geçmesini de sağlar (BEP, 2011).

Yenilik ve değişim toplumun her tabakasında gelişmeyi tetikler. Gelişme kültürel özden, eğitimin planlı gerekliliklerinden ayrı düşünülemez. Maddi ve manevi kültüre ait öğelerin modernleşen yeni türleri olarak tanımlanan inovasyonun sosyal değişimlerin belirmesine esas oluşturacağı söylenebilir (Ogburn, 1969). Bu yenilik ve değişim sürecinde eğitim rolü son derece önemlidir. Günümüzde devletler bütün eğitim kurumları ile yenilik ve yaratıcılık odaklı gelişmeleri teşvik eden çabalar yürütmektedir (Girgin ve Akcanca, 2021: 370). Gültekin (1990)'e göre eğitim bireyi toplumsallaştırırken aynı zamanda bireyde gelişimler yaşanmasını amaç edinir. Bu amaçların gerçekleşmesi için yaşanan gelişim ve değişimlere paralel eğitim süreçlerinin de yenileşip değişmesi gerekmektedir. Zira Ertürk (1994) hızlı değişim sürecindeki toplumların, bireylerin çevreye uyumunu geliştirmesi kadar dengeli yaşama becerisi kazandırmadaki önemine de vurgu yapar.

Eğitim kurumları, sosyal inovasyon ile sorunlara yenilikçi çözümler üretme alanları olarak değerlendirilen en etkili kurumsal yapılardır. Okulların temel işlevleri arasında yer alan sorun çözme kabiliyeti aileler kadar okulların da temel aldığı bir yaklaşımdır. Eğitim yöneticilerinin vizyon sahibi olma gerekliliğini büyük ölçüde karşılayacak tutum, sosyal inovasyon becerilerine olan duyarlılıkları ile açıklanabilir. Eğitim kurumlarının da toplumsal düzlemde yaşanan yenilikçi gelişmelere karşı duyarlı olması beklenmekte ve bu ihtiyacın giderilmesi için bakış açılarını geliştirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda eğitim kurumlarında başta eğitim yöneticilerinin eğitimin tüm paydaşlarıyla eşgüdümlü çalışması gerekmektedir. Eğitim yöneticisi yeni bir ürünü/hizmeti ortaya koymak ya da mevcut olanları daha geliştirmeyi amaçlarken kurumsal bütünlüğe uygun, fayda odaklı faaliyetleri yürütmeyi hedef alır ve toplumsal sorunların çözümünü için çaba gösterir.

Eğitim deyince tüm eğitsel faaliyetlerin yürütüldüğü çatılı yapılar olarak ilk akla okullar gelmektedir. Okul, toplumun eğitim ihtiyacını yerine getirmekte eğitim hizmeti veren ve eğitim üretiminde bulunan en temel yapıdır. Bu kapsamda eğitim işlerinin yürütüldüğü ve buna zemin hazırlamak görevlerini yerine getirir (Keskinlik, 2007). İnovasyonun eğitime uyarlanması öğretimin faaliyetlerinin geliştirilmesinin hedeflenmesi gerekmektedir. Öğrenciler daha iyi nasıl öğrenecekler, öğretmenler nasıl

daha etkili olabilecekler ve eğitim faaliyetlerine adapte olma süreci daha etkili olarak nasıl gerçekleştirilebilir sorularına cevap aranırken amaç daha nitelikli, kaliteli bir eğitim vermek olmalıdır (Taş, 2017: 104).

Okulların sosyal bünyesini örnekleyen birçok araştırma vardır. Kartal (2008: 25) okulların velilerle dayanışma içerisinde olduğunu okullardaki çeşitli kurul ve komisyon üyelikleri ile örnekler ve ilişkilerin yürütülüp geliştirilmesinde görüş ve öneri belirtme ile yönetime yardımcı olma katkılarını kategoriler. Okullar kamu hizmeti veren kurumlardır. Bu kurumların işlevselliği tüm yakın çevresiyle sıkı bir ilişki halinde olmasını zorunlu kılar (Karataş, 2016: 18). Eğitim öğretim faaliyetlerinde öğrencilerin farklı özelliklerinin öne çıkarılması, öğrenme öğelerinin günlük hayatın bir parçası olarak yaşama ilişkin olması üzerine tasarlanan yaklaşımlara yer verilmelidir (Demirel, Tuncel, Demirhan ve Demir, 2008: 16). Öğrenme materyallerinin inovatif yaklaşımlarla dijital ve interaktif olarak öğelerle desenlenmesi çağın gereklerine uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda öğretmenlerin yeni, yaratıcı materyallerle öğrencilerin öğrenme özelliklerine uygun materyal geliştirmeye yönelik ayrıca eğitimler alması önemsenmelidir. Eğitim çalışanlarının sosyal inovasyona ilişkin farkındalıkları olması gelişen ve değişen dünyanın kendini geliştirmesi beklenen eğitimcileri için bir zorunluluk halini almıştır. Sosyal sorunların çözümüne yönelik yaklaşım geliştirme ve yaratıcı fikirler üretme bilinci kazandırmak tüm eğitim çalışanlarının ortak kaygısı olması beklenir.

Okullar akademik ve sosyal, her açıdan başarıya odaklıdır. Bununla birlikte okullar toplumla uyumlu bireyler yetiştirmek ve bireylerin mutlu olmalarını sağlamak üzere onların ihtiyaçlarını karşılayan öğrenmeler sağladıkça başarılı sayılırlar (Yavuzer, 2005: 145-147). İyi insan iyi vatandaş yetiştirmek odaklı bu başarının sağlanması okul, aile ve çevrenin bir bütün halinde ortak çalışması ile mümkündür (Bayraktar ve Yiğit, 2006: 32). Okul yöneticileri ve öğretmenler sosyal çevre ile güçlü etkileşim kurmalıdırlar. Okullar formal yapıdaki örgütlerdir ve çevredeki tüm formal ve informal yapıların yön verdikleri ya da etkiledikleri kurumlardır (Bursalıoğlu, 2008: 110). Bu kapsamda sosyal inovasyon bağlamında toplumsal sorunları çözmeye yerinde etki edecek ailelerin yetkinliği için okullarda aile eğitimleri verilmelidir.

Aile eğitimi ile aileler ebeveynlik bilgi ve becerilerini geliştirirken, çocuk gelişimi ve aile içi sorunların çözümüne ilişkin deneyimlerinin zenginlik kazanması sağlanmaktadır. Bu kapsamda ailelerin çocukları ile etkili iletişim kurma becerilerinin gelişmesi için bu eğitimler giderek yaygınlık kazanmıştır (Çağdaş ve Seçer, 2005: 245). Ülkemiz ve dünyada aile eğitiminin önemi giderek artmış, çocuklarda davranış problemlerinin giderilmesi, daha iyi kimlik ve kişilik gelişiminin sağlanması açısından bu eğitimler bir ihtiyaç haline gelmiştir. Sosyal inovasyon bağlamında aile eğitimleri sorun çözme mekanizmasına dönüşen, sorunu eğitim kurumlarında çözüme dönüştüren mekanizma haline gelmesi önemi artmıştır.

Bir eğitim vizyonu örneği olarak düzenlenen, alanında uzman kişilerin verdiği eğitimler de son derece faydalı olmaktadır. Okullarda bu kapsamda aile ve çocuk eğitimi programları düzenlenmektedir. Bu programlar sosyal inovasyon çerçevesinde değerlendirilip olabildiğince faydalı içeriklerle aileden topluma ulaşılmalı, yaygınlaştırılıp programlanmalıdır. Aile eğitimleri anne-baba eğitimi, ebeveyn eğitimi olarak da bilinmekte, aile içi ilişkiler, iletişim ve çocuk gelişimi konularında eğitimler verilmektedir (Hamamcı ve Sevim: 2004: 78). Toplumun önemseydiği, referans aldığı önemli karakterler, akademisyenler, aydınlar, yazarlar sosyal değerlerin kazandırılmasında, hatırlatılmasında yaşatılmasında örnek sunular, seminer ve eğitimler için okullar aile eğitim alanları haline gelmelidir. Aile, ergen ve çocuk eğitimlerinin okul dışı, topluma mâl olmuş önemsenen karakterler vesilesiyle verilmesi okulların sosyal boyutunun, toplumu birleştiren, bir araya getiren, ortak değerler için hareket eden, organize olan, farklılıkların anlaşılması, sosyal dokunun fark edilmesi, güzel örneklerin, sosyal değerlerin tecrübe edilmesi, gibi birçok amacı gerçekleştirebilecektir. Eğitimde vizyon belirleyen algı bu gibi çalışmaların zenginlik kazanması ile olurken toplumsal kalkınmışlığın sağlanmasına de katkıları olacağı düşünülmelidir. Okul yöneticilerinin vizyoner yönetim yaklaşımları, sosyal inovasyon çalışmaları ile büyük maliyetli devlet bütçelerinin halledemeyeceği sosyal sorunların çözümünde önemli kazanımlara vesile olacaktır. Sosyal barış ve huzur her kültür ve sosyal yapının özlediği, ikamesi için büyük yatırımlar yaptığı önemli toplumsal özelemlerdir. Sosyal inovasyon, eğitimde vizyon belirleme aracı olarak eğitim çalışanlarının önemli bir referans kaynağı olacaktır. Yürütülecek çalışmalarda eğitim yöneticileri sosyal sorunların belirlenmesi, sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesi, eğitimin olanaklarından yararlanarak daha güçlü etkileşim fırsatları sağlanmasında, eğitimde sosyal inovasyona dayalı vizyon belirleyen ekonomik, pratik ve son derece önemli katkılar sunacaklardır. Eğitim yöneticisi ve öğretmenler üretecekleri yenilikçi bakış açısı ve çözümlerle sosyal değerlerin dinamizmine katkıda bulunacaklar, okulların akademik hüviyetine de boyut kazandıracaklardır.

Toplumsal eşitlik, farklı kültür ve değerlerin anlayış ve hoşgörü ile karşılık görmesi, toplumsal ihtiyaçların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi toplumsal bilinç kazandırma, kaynakların yeterli ve dikkatli kullanılması, çevre duyarlılığı, atık yönetimi, beslenme ve gıda kullanımına ilişkin öneri ve yaklaşımlar sosyal inovasyon ile organize edilecek çalışma ve uygulama alanlarıdır. Bilinçli teknoloji kullanımı, sosyal değerlere duyarlılık, ebeveyn eğitimi, kültürel mirası yaşatma, aktarma, kültür sanat faaliyetleri bu kapsamda değerlendirilecek uygulamalara örneklerdir. Toplumu bilinçlendirme hedef algısı ile vizyon geliştiren eğitim örgütleri, çağın gereklerini yerine getirerek sosyal sorunları yönetme kapasitesi ortaya koyacaklardır. Toplumsal norm ve değerleri aktarmada eğitim toplumsallaştırarak toplum düzeninin korunup sürdürülmesine yardımcı olur (Dinçer, 2003: 105). Yürütülecek çalışmaların toplumsal düzeni sağlama ve koruma gizil rolleri, iyi yönetilmesi gereken, toplum yararını öne alan hedeflerdir. Okullarda örnek olan, rehber karakterli, ulusal ve mahalli aydınlar, yazarlar, düşünürler, fikir insanları aile eğitimleri düzenleyerek iyi insan iyi vatandaş rol ve davranışlarına rehberlik edebilirler. Okullar gerektiğinde çalışma, toplantı, seminer ve çalıştayların organizasyon sahaları görevi görmelidir. Okul tabanlı rehberlik ve danışmanlık çalışmaları toplumsal sorunların çözümüne, bir inovasyon önermesi olarak olası sosyal anlaşmazlıkların giderilmesine katkı sunacaktır. Okul rehberlik servisinin çözüm odaklı inovatif yaklaşımları ile okulların problem çözen rolleri okullara olan güven duygusunu da pekiştirecektir. Sosyal etkileşim becerilerinin geliştirilmesi, sosyal faaliyetlerin okul odaklı ve okul kaynaklı olarak sürdürülmesi toplumsal kaynaşmayı sağlayacak bir başka önemli inovasyonel kazanım olacaktır. Eğitimde iyi örnek çalışmalarının sosyal becerilere etkileri çeşitlendirilmelidir. Gelişim ve kalkınma anlamında değişime açık karakterlerin yetiştirilebilmesi çok farklı düzlemlerde mümkün olduğu gibi daha ziyade okullarda verilen eğitimlerle yakından ilgilidir (Dinçer, 2003: 103). Okullarda her çeşit kaynaştırma odaklı etkinlikler, bayramlaşmalar, aile etkinlikleri, kermesler, sergiler, öğrenci ailelerinin yarışmaları birlik şuurunu geliştirecek faaliyet örnekleridir. Okul tabanlı yürütülecek sosyal çalışmalara tüm eğitim paydaşlarının ortak edilmesi, sorumluluk verilmesi, görev dağılımları yapılması okulun öğrenme merkezi olduğu anlayışına açılım kazandıracaktır.

Bir sosyal inovasyon önermesi olarak eğitim koçluğu ve mentorluk öğrencilerin akademik başarılarının geliştirilmesi yanı sıra sosyal ilişkilerinde rehberlik edecek öğretmenlerle birlikte çalışmaları, değerlendirilmesi gereken önemli bir başka yaklaşımdır. Eğitim koçluğu öğrencilerin yetenekleri ile kapasitelerinin birleştirilerek potansiyellerinin en üst düzeyde ortaya çıkarıldığı bir süreçtir (Çiçekdağ, 2022). Okullarda sınıf rehber öğretmenlerin bu görevi yürütmeleri formal her düzlemde öğrenciler ile etkileşimde bulunmaları vizyon sahibi eğitim anlayışının bir gereği olarak sosyal sorunların baş göstermeden ortadan kaldırılmasına olanak tanıyacaktır. Eğitim koçluğu ya da mentorluk vasıtasıyla öğrencilerin çok yönlü gelişimlerinin sağlanması ve birçok toplumsal beklentinin karşılanması mümkün olacaktır.

İlgili alan yazını incelendiğinde; Keleşoğlu ve Kalaycı (2017) yürüttükleri çalışmada eğitimle ilişkili inovasyon ve yaratıcılık kavramlarına ayrıca eğitimde inovasyon örneklerine yer vermişlerdir. Araştırmada eğitimde sosyal inovasyonların gerçekleştirilmesi gereği vurgulanmış ve bu inovasyonların süreklilik arz etmesi gerektiği belirtilmiştir. Araştırmaya göre MEB temelli inovasyon süreçlerinde istenen başarı elde edilmemiştir. İnovasyon faaliyetlerinin uygun altyapı ile geniş bir işbirliği çerçevesinde yürütülmesi gerektiği önerilmiştir. Eğitimin ekonomik süreçlerden doğrudan etkilenen sosyal inovasyon boyutunun özellikli dokusuna önem verilmesi gerektiği önermesinde bulunmuşlardır. Öztemel (2018: 25), Dördüncü Endüstriyel devrim olarak adlandırılan Eğitim 4.0 eğitim sistemlerinin teknolojik gelişmeler ile bütünleşerek inovasyon ağırlıklı bir yapıya sahip olduklarını vurgular. Eğitim öğretim stratejilerinde inovasyon temelli eğitim programlarının teknik donanım ve dijital içeriklerin daha çok değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Özkul (2012: 20) Uygulanan doğru yöntem, teknik ve araçlarla öğrencilerin inovasyon kabiliyetlerinin hızlı bir şekilde geliştirilebileceği deneysel sonuçlar elde etmiştir. Kiroğlu (2017) inovasyon ve yaratıcılığın eğitimle olan ilişkisini belirlemeye yönelik yürüttüğü çalışmada küresel inovasyon endeksi konularına değinmiştir. Eğitimde bireyler için inovasyon şartlarının oluşturulması yaratıcı öğrenme ve öğretmeye yol açtığı sonucuna ulaşmış ayrıca bu konuyla ilgili uygulamalı araştırmaların yapılmasını önermiştir. Çetin ve Metlilo (2020) “Eğitim örgütlerinde örgütsel vatandaşlık davranışları ve inovasyon özellikleri ile ilgili öğretmen görüşleri” adlı çalışmalarında öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ve inovasyon özellikleri ile ilgili sorumluluklarını, içlerinde buldukları kendi koşullarında yerine getirmeye çalıştıkları sonucuna ulaşmışlardır. Kurt ve Duran (2019) 2023 “Eğitim vizyonuna ilişkin öğretmen görüşleri” adlı çalışmalarında ülkemizin 2023 eğitim vizyonu hakkında olumlu ve olumsuz öğretmen görüşlerini değerlendirmiştir. Araştırmacılar makalede olumlu

olarak vizyon belgesinin sırasıyla; yetenek-keşfetme-beceri, görüş ve öneriye başvurma, eğitim sorunları ve çözüm, dünya eğitim sistemi, eğitimde kalite, köklü değişiklik olarak değerlendirildiğini ortaya koymuştur.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sosyal inovasyon kavramsal olarak daha çok ekonomik süreçlerle bilinmektedir. Sosyal bilimlerin özellikle eğitim bilimine ilişkin bakış açısı kazandıracak önermeleri tüm eğitim paydaşlarının vizyoner eğitim algısını geliştirecek uygulama kolaylığı olan somut özelliklere sahip olduğu bir gerçektir. Eğitimde vizyon belirleme kapasitesi eğitimin paydaşları için düşünüldüğünde sahada bu görevi yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin üzerinde önemle durması gereken bir kavram olduğu bilinmelidir. Alanda yapılan çalışmaların eğitim bilimleri ile ilişkilendirilmesi, sosyal inovasyonun toplumsal sıkıntıları belirleme ve çözümlene kabiliyetinin uygulayıcılar için rehber özellik göstermesi açısından kolaylıklar sunacaktır. Bu kapsamda sosyal inovasyon kalkınmışlık kadar gelişim, değişim, yenileşme, iyileşme potansiyeli sunan, sosyal sorunlara eğitim penceresinden bakıldığında güven alanı olan örgütlerin önermeleri değerli görülmelidir.

Eğitim vizyonu belirlemede sosyal inovasyonun önermelerinin etkin kullanımı ve toplumsal sorunların çözümüne katkı sunacağı anlaşılmaktadır. Eğitim vizyonu belirlerken geleceğe yönelik toplum tabanlı hedefler ortaya konmalıdır. Eğitim vizyonu sosyal inovasyon önermeleri ile temellendirilmelidir.

Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin sahip oldukları güçlü sosyal etkileşim ve iletişim becerileri, toplumsal dinamikleri yönetecek donanıma sahip olma özellikleri ile uygulamada birçok toplumsal sıkıntının çözümüne büyük katkılar sunacaklardır. Daha mahalli sorunlara, sıkıntılara yönelik yürütülecek faaliyetler, örnek ve önder şahsiyetlerin düzenleyecekleri okul merkezli aile eğitimleri, seminerler, eğitim koçlukları okulun sosyal boyutu ile sorunlara çözüm odaklı yaklaşan rolleri olumlu eğitim vizyonuna sahip eğitim paydaşlarının sorunları büyümeden etkisizleştiren çözüme kabiliyetlerini de ortaya koyacaktır. Bununla birlikte sosyal inovasyon eğitimleri, eğitim yöneticileri için son derece önemli ve gerekli görülmektedir. Çağı bilen, anlayan, sosyal sorumlulukları olan eğitim çalışanlarının sosyal inovasyon becerileri, toplumsal dinamikleri belirleme ve etkileme yaklaşımları her zeminde takdir görecektir. Ayrıca aldıkları bu sosyal sorumluluklar eğitim çalışanlarının, okulların prestijini de kuvvetlendirecektir.

Toplumun değer gören aydın kesimi olan eğitimcilerin yürütecekleri bu rolleri toplumsal düzeni sağlayacak ve sosyal barışa hizmet edecektir. Bu kapsamda eğitim çalışanlarının sosyal inovasyon bilgi ve duyarlılıklarının geliştirilmesi çeşitli eğitimlerle güncel tutulması gerekmektedir. Eğitim kurumlarının topluma yönelik çalışma potansiyelleri iyi yönetilmeli, okulların sosyal eğitim alanlarına dönük işlevleri güçlendirilmelidir. Eğitim kurumlarının fiziksel donanımları, belirlenecek paydaş kurumlar katkısıyla ihtiyaçları ölçüsünde giderilmelidir. Toplumu kalkındıracak çalışmalar eğitim kurumlarında eğitim çalışanları tarafından yürütülerek, günümüzden geleceğe etkileri gözlenecek tarihi bir sorumluluk hareketi olarak örnek çalışmalar olacaktır. Vizyon ve inovasyon kavramlarının gelecek için ortak çağrışimleri toplum kalkınma hareketine dönüşebilecektir. Bununla birlikte konu alanı ile ilgili yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Araştırmaların kavramsal bağlamda geliştirilip zenginleştirilmesi önem arz etmektedir.

Yazarlık Katkısı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hâle getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırmanın verileri, kaynak taramasına dayalı olarak toplandığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. S. (2003). Medeniyetler Çatışması Mı, Menfaatler Çatışması Mı? *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 33-42
- Ahmed, P. K. & Shepherd, C. D. (2010). *Innovation Management: Context, Strategies, Systems and Processes*. Harlow: Pearson Education
- Aktan, C. C. (1999) *2000'li Yıllarda Yeni Yönetim Teknikleri 2. Stratejik Yönetim*. İstanbul: TÜGİAD Yayını.

- Akyüz, Y. (2016). Eğitimin Kültür ve Uygarlıkları Geliştirme ve Yeni Nesillere Aktarma İşlevi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-18.
- Altay, A. & Pazarlıoğlu, M. V. (2007). Uluslararası Rekabet Gücünde Beşeri Sermaye: Ekonometrik Yaklaşım. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, 0(12), 96-108.
- Ates, M. (2020). Sosyal Politika ve Sosyal Refah Açısından Türkiye’de Sosyal İnovasyon ve İyi Uygulama Örnekleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(47), 441-472.
- Ateş, M. (2019). Türkiye’de Sosyal İnovasyon ve Kamu Kurumlarında Sosyal İnovasyonun Bilinirliği. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 1-22.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu.
- Başaran, İ. E. (1989). *Eğitime Giriş*. (7. Basım). Ankara: Sevinç Matbaası.
- Becker, S. W. & Whisler, T. L. (1967). The Innovative Organization: A Selective View of Current Theory and Research. *The Journal of Business*, 40(4), 462-469.
- BEPA. (2011). *Empowering People, Driving Change: Social Innovation In The EU*. Bureau of European Policy Advisers.
- Bursalıoğlu, Z. (2008). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar*, (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çağdaş, A. & Seçer, Z. Ş. (2005). *Anne-Baba Eğitimi*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Çelikkaya, H. (1993). Kültür ve Eğitim. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(5), 23-30
- Çetin, M. & Metlilo, E. (2020). Eğitim Örgütlerinde Örgütsel Vatandaşlık Davranışları ve İnovasyon Özellikleri ile İlgili Öğretmen Görüşleri (Kosova Örneği). *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1 (1), 0-0.
- Çetin, S. (2009). Vizyon Yönetimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(22), 95-103.
- Çiçekdağ, A. (2022). Eğitim Koçluğu Üzerine Kavramsal Bir Perspektif. A Conceptual Perspective on Educational Coaching. *Uluslararası Akademi Dergisi*, 1(1), 29-39.
- Demirel, Ö., Tuncel, İ., Demirhan, C. & Demir, K. (2008). Çoklu Zekâ Kuramı ile Disiplinler Arası Yaklaşımı Temel Alan Uygulamalara İlişkin Öğretmen-Öğrenci Görüşleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(147), 14-25.
- Dinçer, M. (2003). Eğitimin Toplumsal Değişme Sürecindeki Gücü. *Ege Eğitim Dergisi*, 3(1).
- Doğan, S. (2019). 2023 Eğitim Vizyonuna İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 571-592.
- Elçi, Ş. (2007). *İnovasyon Kalkınmanın ve Rekabetin Anahtarı*. Technopolis Group, tyd, II. Baskı
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Girgin, D., & Akcanca, N. (2021). Eğitimde Yenilikçi Bir Öğrenme Yaklaşımı: İşbirlikli Yaratıcılık Modeli. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 367-391.
- Gültekin, M. (1990). Eğitim ve Gelecek Zaman. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 23(2), 775-782
- Gürbüz, O. (1990). Eğitimde Nitelik Sorunu. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 23(2), 729-744
- Hamamcı, Z. & Sevim, S. A. (2004). Türkiye’de Aile Rehberliği Çalışmaları, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22), 77-87.
- İslamoğlu A. H. & Alnıaçık Ü. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Karagözoğlu A., M. (2015). Bilgi Teknolojileri ve Dijitalleşmenin Türkiye’de Bilgibilim Literatürüne Yansımaları: Bilgi Dünyası Dergisi Örneği (2000-2014). *Bilgi Dünyası*, 17(1), 87-103.
- Karakaya, Ş. (2006). Sosyal Bir Süreç Olarak Eğitim. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(13), 391-396.
- Karataş, İ. H. (2016). Bir Kamu Hizmeti Olarak Okul Yönetimi: Eğitim Yöneticilerinin Toplumsal Katılıma İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 0(8), 17-34.
- Kartal, S. (2008). İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Velinin Okul Yönetimine Katılımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(1), 23-30.
- Keleşoğlu, S. & Kalaycı, N. (2017). Dördüncü Sanayi Devriminin Eşiğinde Yaratıcılık, İnovasyon ve Eğitim İlişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(1), 69-86.
- Keskinkılıç, K. (2007). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Kırım, A. (2006). *Farklılaşmanın En Etkin Yolu, Deneyim İnovasyonu*. İstanbul: Sistem.
- Kıroğlu, I. (2017). *Innovation, Creativity and Education*. Researcher, 5(4), 409-422,
- Kozlu, C. (1996). *Türkiye Mucizesi İçin Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri*, 4. B. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kurt, M. & Duran, E. (2019). 2023 Eğitim Vizyonuna İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 90-106.
- MEB. (2018). https://kutahya.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/28084650_2023_Vizyon_ozet.pdf adresinden alınmıştır.
- Mineo, L. (2020). Time to fix American Education with race-for-space resolve. <https://news.harvard.edu/gazette/story/2020/04/the-pandemics-impact-on-education/> adresinden 22.08.2023 tarihinde alınmıştır.
- Mulgan, G., Tucker, S., Ali, R. & Sanders, B. (2006). *Social Innovation: What It Is, Why It Matters And How It Can Be Accelerated*. University of Oxford, Young Foundation.
- Ogbrurn, W. (1969). *Kultur und Sozialer Wandel*. Soziologische Texte. Berlin: Luchterhand.
- Özkapınar, Y. (2014). Genel Bilim Metodu Yaklaşımıyla Bir Kültür ve Medeniyet Teorisi. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 63-70
- Özkul, T. (2012). Üniversite Eğitim Sisteminde İnovasyonu Canlandırma Denemesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 2 (1), 20-27.
- Özmen, H., Karamustafaoğlu, O. (Ed.). (2019). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özmete, E. & Gök, F. A. (2015). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Sosyal İnovasyon ve Sosyal Hizmet İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26(2), 127-143
- Öztemel, E. (2018). Eğitimde Yeni Yönelimlerin Değerlendirilmesi ve Eğitim 4.0. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 25-30
- Quigley, Joseph V. (1998), *Vizyon Oluşturulması Geliştirilmesi ve Korunması*, (Çev.: Berat Çelik). İstanbul: Yeni Çizgi Yayınları.
- Sabuncuoğlu, A. & Gök, O. (2008). Büyük İşletmelerin Web Sitelerinde Yer Alan Misyon ve Vizyon İfadelerinin Pazar Odaklılık Açısından İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 123-141.
- Schmookler, J. (1966), *Invention and Economic Growth*. Cambridge, MA: Harvard University Pres.
- Seyyar, A., Köleoğlu, Y. & Sarı, O. (2022). Devlet Destekli Sosyal İnovasyon Politikası: Almanya Örneği. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 11(31), 277-302.
- Small, G. W. & Vorgan, G. (2008). *Meet Your I Brain: Surviving The Technological Alteration Of The Modern Mind*. New York: Collins Living.
- Taş, S. (2017). İnovasyon, Eğitim ve Küresel İnovasyon Endeksi. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 99-123.
- TDK. (2023). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Tekin, Y. (2023). Sosyal İnovasyon ve Türkiye Turizm Sektörü Uygulamaları. *Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 3(1), 37-49.
- Terzioğlu, M. K., Bulut, M. & Erkut, E. N. (2018). *Göç: Girişimcilik ve Bilgi Teknolojilerinin Etkisi*. IcoaeF'18 IV. International Conference on Applied Economics and Finance & Exten.
- Topsakal, Y. & Yüzbaşıoğlu, N. (2017). Sosyal İnovasyon Kavramsal Model Önerisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(3), 565-576.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yiğit, B. & Bayraktar, M. (2006), *Okul-Çevre İlişkileri*, (1. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.